

Bożena Jarosz
jarosz@ap.krakow.pl
Pracownia Technologii Nauczania
Akademia Pedagogiczna im. KEN
Kraków

Blog jako zjawisko społeczne i artystyczne

Korzenie bloga

Blog narodził się w Internecie. Źródłem bloga stały się trzy internetowe struktury. Pierwszą z nich stanowią weblogi. Były to – zwykle często aktualizowane – strony www, na których zbierano linki do ciekawych, zdaniem autorów, miejsc w Sieci. Na początku istnienia, tzn. w połowie lat dziewięćdziesiątych, *ich twórcami były najczęściej osoby zawodowo zajmujące się Internetem i komputerami, gdyż do publikacji konieczna była znajomość języków programowania* [Rudnicka, 2002]. Pierwowzorem bloga były także klasyczne strony domowe internautów, czyli statyczne strony www z kilkoma zakładkami, natomiast społeczny wpływ na jego powstanie miały wspólnoty sieciowe skupiające internautów o podobnych zainteresowaniach. Z czasem, aby ułatwić internautom częstą aktualizację stron www, powstały skrypty do chronologicznego dodawania nowych danych [Cywińska-Milonas, 2002].

Definicja i cechy bloga

Ze względu na cechy techniczne blog jest stroną internetową o pewnej określonej strukturze. Dzieli się on na wpisy, które prezentowane są w odwrotnym porządku chronologicznym [*Archipelag blogów*, 2003] (tzn. starsze wpisy umieszczone są poniżej nowszych). Jeżeli wpisów zgromadzi się zbyt wiele, to dla ułatwienia dzieli się je na części (podstawę podziału najczęściej stanowi rok kalendarzowy) i umieszcza w archiwum na oddzielnych podstronach. Zwróćmy uwagę, iż przytoczony opis nie uwzględnia pewnej charakterystycznej cechy, która powszechnie kojarzona jest z blogiem, tzn. możliwości komentowania treści przez czytelników.

Dzięki dostępnym w Internecie specjalnym szablonom (skryptom), osoby, które nie potrafią programować, mogą bez trudu zakładać i aktualizować własne blogi. Szablony oraz miejsca na serwerach udostępniane są po rejestracji uwarunkowanej zazwyczaj uiszczeniem niewysokiej opłaty. Istnienie łatwych w obsłudze szablonów przyczyniło się do ogromnej popularyzacji blogów wśród przeciętnych internautów.

Uzupełnieniem techniczno-programistycznej definicji bloga będą dwa jego opisy, które przytoczę poniżej.

Na łamach książki *Liternet.pl* ukrywający się pod pseudonimem Ash twórca portalu <http://blog.art.pl> twierdzi, że blogi muszą spełniać kilka kryteriów. Oprócz charakterystycznej struktury, zapiski tam umieszczane powinny mieć osobisty charakter. Najważniejsza jest jednak samoświadomość autora, a więc zamierzone i celowe prowadzenie bloga [*Archipelag blogów*, 2003].

Dave Winer – jeden z pierwszych blogerów na świecie, współtwórca RSS – wymienił cztery inne kryteria, które powinien spełniać blog [Cywińska-Milonas, 2002]:

1. powinien być osobisty, a więc pisany przez osobę, a nie przez instytucję;
2. ma charakter wirtualny (czyli nie posiada wersji drukowanej, dla czytelników jest dostępny w Internecie i podlega stałej aktualizacji);
3. jest publikowany i upubliczniony (traktowany więc powinien być jako publikacja);
4. stanowi część wspólnoty, czyli nie może istnieć samodzielnie, bez udziału odbiorców.

Jak każde zjawisko społeczne blogi tworzone są spontanicznie i często trudno jest przeprowadzić ich ścisłą analizę. W Internecie można spotkać wiele stron, które w zasadzie spełniają wyłącznie wymagania techniczne. Teoretycy zadają sobie pytanie, czy blogiem jest np. strona zawierająca powieść w odcinkach, strona współtworzona przez wiele osób lub też strona, na której firma publikuje najnowsze informacje dotyczące jej działalności. Z punktu widzenia wymienionych wcześniej różnych cech bloga, w tych trzech przypadkach należałoby dać odpowiedź przeczącą.

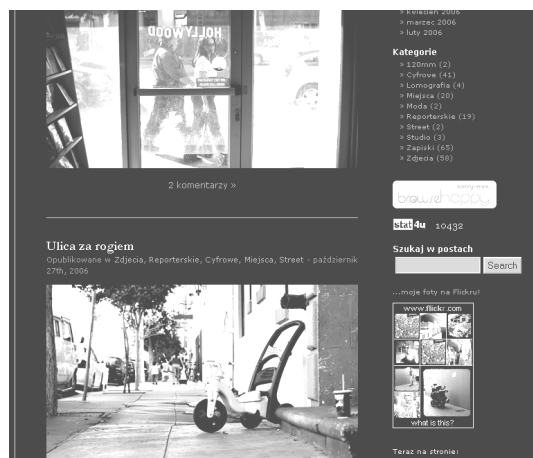
Zastanawiający jest fakt, że internauci, którzy chcą zaistnieć w Sieci, coraz chętniej decydują się na wybór formy blogowej zamiast tradycyjnej, statycznej strony www z linkami do stron wewnętrznych. Zasadniczym aspektem sprzyjającym takim decyzjom jest – ponownie – łatwość techniczna, z jaką mogą prowadzić bloga osoby nie posiadające umiejętności programistycznych. W ramach opłaty za miejsce na serwerze uzyskujemy również dostęp do ogromnej liczby profesjonalnie opracowanych szablonów, zachęcających do wyboru estetyczną szatą graficzną. Ponadto, pokonanie niewielkich trudności w opanowaniu języka html pozwala wielu osobom wprowadzać do istniejących szablonów własne modyfikacje tekstowe i graficzne (np. podmieniać obrazy, uniwersalne nazwy itp.). Sposób prowadzenia bloga oraz korzystania z blogów innych osób stał się powszechnym – a tym samym łatwym do opanowania – kanonem.

Drugi czynnik, który wpływa na wybór bloga jako formy własnej ekspresji w Sieci ma związek z opracowaniem i „dopracowaniem” treści przeznaczonych do publikacji w Internecie. Statyczna strona www wymaga starannego zaprojektowania nie tylko formy graficznej, struktury przestrzennej i nawigacji, ale także obszarów tematycznych, które stanowić będą wizytówkę i wykreują pewien stabilny wizerunek publikującej osoby. Z konieczności – jako, że strona będzie w czasie ulegać co najwyżej nieznaczny modyfikacjom – przestrzeń tematyczna nie może być zbyt rozległa i powinna obejmować treści względnie trwałe. Stworzenie strony www przypomina napisanie książki – dużej formy, którą wielokrotnie uważnie poprawiamy i zmieniamy, zanim oddamy ją do rąk czytelników. Strona – to rodzaj świadczącego o autorze dzieła.

Blogowe zapiski posiadają odmienny charakter. Powstają pod wpływem chwili, zdarzenia, bądź nastroju. Ich chronologiczny układ wyklucza wydzielenie obszarów tematycznych, zaś ich sytuacyjna geneza sprawia, że zapiski przypominają charakterem czasem pamiętnik, a czasem – pomimo, iż dotyczą osobistych przeżyć oraz refleksji – dziennikarskie noty czy komunikaty. Nikogo nie zdziwi fakt, gdy będą niedopracowane, są przecież z natury ulotne. Z czasem zaczną się „przesuwać” ku dołowi strony, aż wreszcie znikną ze strony głównej ukryte w archiwum, do którego nikt nie zagląda. Dla

ich autora nabiorą jedynie historycznego, sentymentalnego znaczenia [zob. *Archipelag blogów*, 2003].

Brak podziałów tematycznych, o których pisałam powyżej, dotyczy powszechnie używanych szablonów. Oczywiście, możliwości programistyczne nie ograniczają chętnych i w szczególnych przypadkach można trafić na blogi o bardziej skomplikowanej pod względem technicznym strukturze. Przykładem może być tu blog Wojciecha Gila [<http://blogpl.wojtekgil.com>, 2007], w którym zapiski – poza tradycyjnym układem chronologicznym – zostały zaklasyfikowane do kilku kategorii, dostępnych zawsze ze strony głównej (rys. 1).

Rys. 1. Blog z podziałem zapisków na kategorie
Źródło: <http://blogpl.wojtekgil.com> [dostęp 26.05.2007]

Společna rola blogów

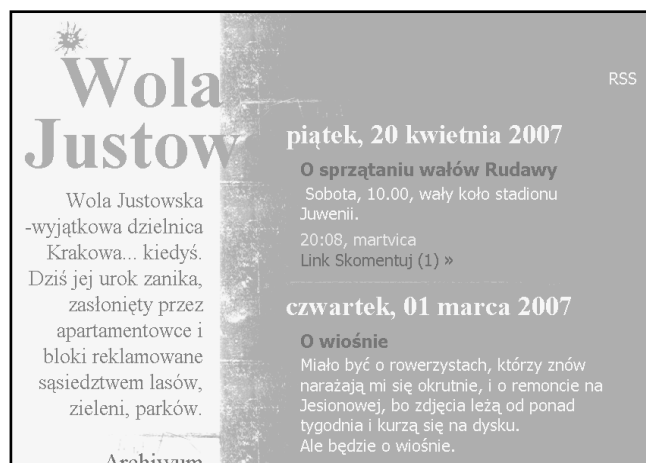
Maria Cywińska-Milonas dostrzega kilka społecznych i psychologicznych funkcji bloga. Uważa, że najbardziej powszechne jego postrzeganie sprowadza go do publikowanego w Sieci pamiętnika [Cywińska-Milonas, 2002]. Z pewnością wiele jest obszarów wspólnych dla bloga oraz klasycznego pamiętnika i pewna część blogów z takim właśnie zamierzeniem jest prowadzona. Na podkreślenie zasługuje fakt, że treści publikowane są „na gorąco”, niemalże natychmiast po napisaniu, blog nie jest więc z pewnością pamiętnikiem pisany z zamiarem ukrycia go w szufladzie. *Nie mógłby on istnieć, gdyby nie posiadał czytelników* [Archipelag blogów, 2003] Należy zauważyć również, iż spotykane w praktyce zapiski w przeważającej większości zawierają nie omówiony dotąd w artykule składnik strukturalny – komentarze oraz ich odmianę – księgę gości. Komentarze stanowią niezwykle ważny czynnik, różnicujący bloga od pamiętnika. Komentarze to swoiste forum, dzięki któremu realizowane może być sprzężenie pomiędzy autorem i czytelnikami. Upublicznione zapiski podlegają dynamicznemu komentowaniu, w którym wielokrotnie może zabierać głos sam autor. Bieżący temat może stać się

przyczynkiem do rozległej dyskusji, w rezultacie końcowym daleko od komentowanego tematu odbiegającej. Blog pełni tu więc funkcję kanału komunikacji. Michał Chaniewski w swoim blogu poświęconym technologiom Sieci uważa, że *dobra witryna internetowa jest konwersacją, gdyż strona internetowa, w której przepływ informacji jest jednokierunkowy, nie posiada żadnej wartości dodanej w stosunku do książki lub broszury reklamowej* [<http://dotnet.blog.pl/archiwum/index.php?nid=9557960>, 2007].

Ze względu na proces komunikacyjny M. Cywińska-Milonas wyróżnia trzy typy blogów: blog-monolog, blog-dialog oraz blogowspólnotę [Cywińska-Milonas, 2002].

Blog-monolog formą i treścią przypomina tradycyjny pamiętnik, w którym autor koncentruje się głównie na – często chaotycznym, nie zaplanowanym i naiwnym – zapisie własnych relacji i przemyśleń, a przestrzeń Internetu traktuje raczej jako służący jego wygodzie i natychmiast publikowany zeszyt.

Blog-dialog, służący zwykle mniej lub bardziej zamkniętej społeczności osób często poznanych w rzeczywistym świecie (np. uczniowie z jednej klasy czy szkoły), skupionych wokół jednego głównego tematu, mieszkających w jednej okolicy (rys. 2) itp. Ponadto blogi komentujących osób często tworzą wzajemnie powiązaną linkami sieć. W tej strukturze – jak pisze M. Cywińska-Milonas – nadal zachowana jest asymetria procesu komunikacji.

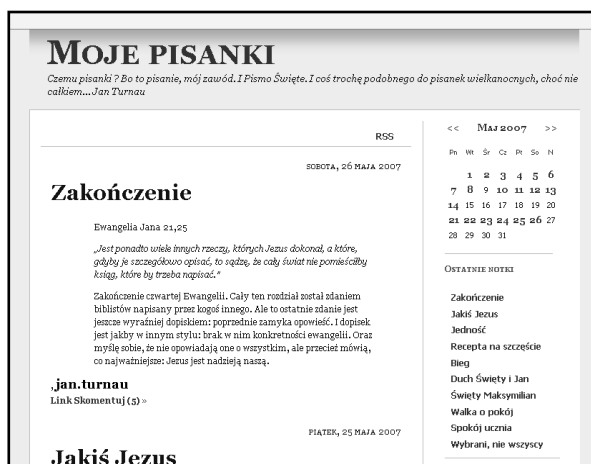
Rys. 2. Przykład bloga związanego z miejscem zamieszkania autorki.

Źródło: <http://wola0justowska.blox.pl/html> [dostęp 20.06.2007]

Blogowspólnota – rzadko spotykana forma – jest raczej *prowadzona niż tworzona przez danego blogowicza, który tym samym pełni rolę moderatora dyskusji na swoim blogu* [Cywińska-Milonas, 2002].

Autorów blogów można podzielić z punktu widzenia różnych kryteriów. Kategoryzacja socjologiczna stanowi najbardziej nietrwały obszar – podlega bowiem ciągłym zmianom w czasie, na które wpływać może szereg różnych, także pozaspołecznych czynników, jak np. rosnący dostęp do komputera oraz Internetu czy zmieniający się koszt tego dostępu. M. A. Szura zauważa, że *blog stał się trwałym elementem aktywności*

młodego pokolenia [Szura, 2003], z obserwacji wspomnianego już Asha wynika natomiast, że w polskojęzycznej domenie struktura społeczna blogowiczów pokrywa się ze strukturą internautów z jednym wyjątkiem: przewagę stanowią blogi kobiece [Archipelag blogów, 2003]. Zdarzają się, oczywiście, wyjątki, do których należy najstarszy zapewne blogowicz – Jan Turnau (rys. 3). W światowym Internecie pewną odrębną grupę stanowią blogi pisane w specyficznych warunkach wojennych, w obliczu zagrożenia życia.

Rys. 3. Fragment bloga Jana Turnaua
 Źródło: <http://janturnau.blox.pl/html> [dostęp 26.05.2007]

Odpowiedź na pytanie, jaka jest struktura socjologiczna blogowiczów w pewnym stopniu może dać kategoryzacja blogów dokonana na najpopularniejszych serwisach. I tak, np. kategorie konkursu portalu BlogOnet w 2006 r. obejmowały następujące obszary tematyczne: *Całkiem kobiece*, *Męski punkt widzenia*, *O moich dzieciach*, *Teen (Nastolatki)*, *Świat młodych*, *Polityka*, *Foto i komiks*, *Warsztaty literackie*. Kategoryzacja psychologiczna obejmuje następujących sześć kryteriów [Cywińska-Milonas, 2002]: autoterapię, ekshibicjonizm, ekstrawertyzm, autoprezentację, autopromocję oraz twórczość, chociaż trzy ostatnie kryteria zawierają znacznie mniej przesłanek natury czysto psychologicznej, gdyż identyfikują blogowiczów ukierunkowanych raczej na próbę realizacji celów, na własną działalność czy też poszukiwanie pracy. Te same trzy kryteria (a szczególnie potrzeba ekspresji twórczej) wpływają obecnie najsilniej na decyzję dotyczącą prowadzenia bloga.

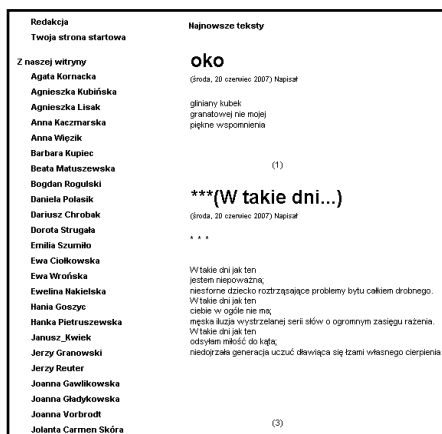
Twórczość literacka i graficzna na blogu

Małe formy literackie, a zwłaszcza poezja, często tworzona pod wpływem sytuacji czy ulotnego nastroju, szczególnie nadaje się do prezentacji w strukturalnych ramach bloga. Tutaj przecież spontanicznie utrwała się chwilę, przelotne wrażenie, myśl.

Na najpopularniejszych serwisach oferujących prowadzenie bloga kategoria blogów literackich znalazła już swoje stałe miejsce (*Warsztaty literackie* na <http://blog.onet.pl/katalog.html> – ponad 7 tys. blogów w maju 2007 r., *Opowiadania* na

<http://www.twojblog.com>, *Poezja* na <http://www.ownlog.com/katalog-tematyczny.html> oraz na <http://www.mjblog.pl/blogs/list> itp.).

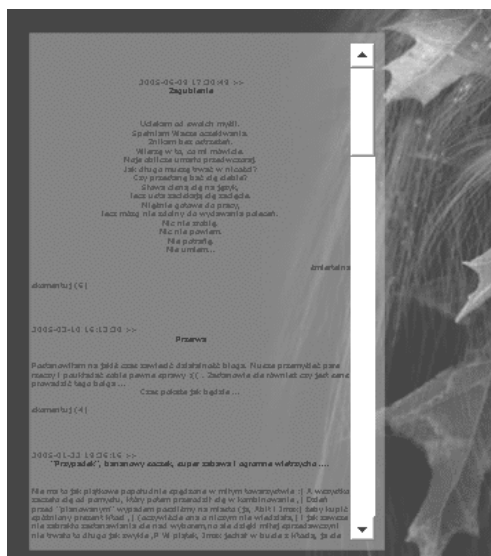
Dla osób, którzy swoje blogi chcą poświęcić wyłącznie twórczości Sieć oferuje specjalne serwisy specjalizujące się w tej tematyce (np. <http://blog.art.pl>). Istnieją także serwisy „zbiorowe”, skupiające społeczności osób prezentujących własną twórczość literacką (przede wszystkim poezję) na wspólnym blogu. Poszczególne wpisy w kolejności chronologicznej wprowadzają różni autorzy, a ich dokonania – wzorem typowego bloga – zazwyczaj mogą być komentowane przez czytelników (np. <http://www.miestopisarzy.pl>, http://www.poezja-polska.pl/fusion/articles.php?cat_id=3, <http://www.poeci.com>) (rys. 4).

Rys. 4. Wpisy na wspólnym serwisie poświęconym poezji

Źródło: http://www.poeci.com/index.php?option=com_mamblog&Itemid=167
[dostęp 20.06.2007]

Obok blogów autorskich, ściśle ukierunkowanych na prezentację własnej twórczości literackiej (np. <http://moja-poezja.blog.pl/>), ogromna liczba zapisków zawiera obecnie elementy twórczości okazjonalnie wplecionej w typowy nurt pamiętnikarski (np. <http://wierszyki-milosne.blog.onet.pl/> zawierający wiersze jedenastoletniej dziewczynki opatrzone komentarzami autorki, <http://zawsze-razem.blog.pl/> – rys. 5). Swoistym zjawiskiem społeczno-artystycznym stały się blogi mistyfikacyjne, w których zmieniający swoją tożsamość autor może zaspokoić swoje potrzeby zarówno natury psychologicznej, jak też twórczej – gdy przekonywująca kreacja zmyślonej osobowości staje się literackim wyzaniem.

Rys. 5. Blog zawierający jednocześnie pamiętnik oraz poezję

Źródło: <http://zawsze-razem.blog.pl/> [dostęp 18.06.2007]

Odrębny aspekt autoprezentacyjny stanowi szata graficzna blogów. Niestety, wysmakowana estetyka skryptu wymaga ponadprzeciętnych umiejętności programistycznych i najczęściej stanowi wizytówkę wąskiego grona profesjonalistów (programistów, webdesignerów i grafików komputerowych) [Rudnicka, 2002], natomiast typowy bloger zdany jest zwykle na dostępne w serwisach gotowe szablony, które nie zawsze w pełni odpowiadają jego osobowości oraz klimatowi prowadzonych zapisków. Ze względu na większą łatwość techniczną i szeroką ofertę stosownych w serwisach skryptów (np. <http://www.fotolog.pl/>, <http://eblog.pl/>, <http://www.photoblog.pl/>) dość powszechną formą prezentacji własnej wrażliwości plastycznej stały się fotoblogi. *W chwili obecnej fotoblogi przekształcają się w galerie fotograficzne stanowiące portfolio autorów, którzy zwykle podpisują swoje fotografie nie pseudonimem, a imieniem i nazwiskiem* [<http://pl.wikipedia.org/wiki/Fotoblog>, 2007].

Blog w biznesie

W ostatnich latach blog – czy też jego fragmenty – został wpleciony w typowo biznesowe strony reklamujące firmy, ich produkty i usługi. Do popularności bloga w biznesie przyczyniło się kilka czynników: łatwość odnajdywania blogów w wyszukiwarkach (istnieje np. specjalna wyszukiwarka Google Blog Search), możliwość interakcji z najbardziej wartościowymi lub ze stałymi klientami oraz możliwość elektronicznego monitorowania środowiska [4 powody..., 2006]. Ponadto na biznesowy sukces bloga wpływa niewątpliwie charakterystyczna budowa oparta na wygodnych w obsłudze szablonych oraz łatwość szybkiej aktualizacji informacji, co w warunkach dużej dynamiki przedsiębiorstwa, firmy czy instytucji stanowi szczególną zaletę. *Biznes to konwersacje* [<http://dotnet.blog.pl/archiwum/>

index.php?nid=9557960, 2007]. Główne obszary zastosowań bloga w biznesie to: promocja, reklama, doradztwo oraz działania w sferze *public relations*.

Literatura

4 powody, dla których od 2007 r. powinieneś pisać bloga.

<http://wiadomosci.onet.pl/1380603,720,kioskart.html> [dostęp 28.12.2006]

Archipelag blogów. Z Ashem o blogach i komunikowaniu w sieci rozmawia Jan Sowa.

[W:] *Liternet.pl*. Red. P. Marecki. Wydaw. Rabid, Kraków 2003

Cywińska-Milonas M.: *Blogi. Ujęcie psychologiczne.*

<http://kiosk.onet.pl/art.html?DB=162&ITEM=1102763> [dostęp 6.12.2002]

<http://blogpl.wojtekgil.com> [dostęp 26.05.2007]

<http://dotnet.blog.pl/archiwum/index.php?nid=9557960> [dostęp 30.05.2007]

<http://pl.wikipedia.org/wiki/Fotoblog> [dostęp 30.05.2007]

Rudnicka P.: *Atrakcyjne słówka – o roli Internetu w autoprezentacji.* [W:] „Gazeta Uniwersytecka UŚ. Miesięcznik Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach”, styczeń 2002 r. numer 4 (93) oraz

<http://gu.us.edu.pl/index.php?op=artykul&rok=2002&miesiac=1&id=2153&type=nor> [dostęp 20.06.2007]

Szura M. A.: *Czy blog może być literaturą?* [W:] *Liternet.pl*. Red. P. Marecki. Wydaw. Rabid, Kraków 2003